

Հ Ա Մ Ա Ռ Ո Տ Լ ՈՒ Ր Ե Ր

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՌԵՎՈԼՈՒՑԻԱՅԻ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒՅԹՈՒՆԸ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Սովետական Հայաստանի աշխատավորները Հոկտեմբերյան ռեվոլյուցիայի տարեդարձը դիմավորեցին աչքի ընկնող նվաճումներով ժողովրդական տնտեսության և կուլտուրայի բոլոր բնագավառներում: Բավական է հիշատակել այն փաստը, որ ռեսպուբլիկայում ավելի քան երեք տասնյակ արդյունաբերական ձեռնարկություններ տարեդարձի նախօրյակին կատարեցին իրենց տարեկան արտադրական ծրագրերը:

Տոնի նախօրյակին՝ նոյեմբերի 4—5-ը բոլոր խոշոր հիմնարկներում, գործարաններում, ինչպես նաև գյուղերում և շրջանային կենտրոններում տեղի ունեցան աշխատավորների համդիսավոր բազմամարդ ժողովներ՝ նվիրված մեծ Հոկտեմբերի տարեդարձին:

Տոնական տեսք էր ընդունել ռեսպուբլիկայի մայրաքաղաք Երևանը: Փողոցներն ու հրապարակները դարդարված էին դրոշակներով, կարմիր պաստառներով ու գորգերով: Սովետական պետության ղեկավարների նկարներով:

Նոյեմբերի 6-ի երեկոյան Ալեքսանդր Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի Պետական թատրոնում տեղի ունեցավ աշխատավորների դեպուտատների Երևանի բաղադրյին Սովետի հանդիսավոր նիստը:

Հաջորդ օրը, նոյեմբերի 7-ին, տոնական Երևանը զարթնեց առավոտյան շատ վաղ: Այդ օրը փողոցները ծփում էին հոծ բազմությամբ: Աշխատավորների տոնական շքերթին մասնակցելու համար փողոց էին ելել բանվորներ, ծառայողներ, ուսանողներ, գիտություն, կուլտուրայի, արվեստի աշխատողներ: Նրանք բոլորն էլ նախօրոք գրավել էին իրենց տեղերը՝ ըստ հիմնարկների և բառաքի շրջանների:

Վեհ և հանդիսավոր տեսք էր ընդունել մայրաքաղաքի կենտրոնը՝ Լենինի հրապարակը: Շրջապատի շենքերը դարդարված էին ավելի քան ճոխ:

Ժամը 10-ին սկսվում է զորահանդեսը: Կառավարական ամբիոնի մոտով, գինյորական նվագախմբի հնչյունների տակ, համաշափ կուռ շարքերով անցնում են Սովետական փառապանծ Բանակի ռազմիկները:

Զորահանդեսից հետո սկսվում է Երևանի աշխատավորների շքերթը: Նրանք իրենց կուռ շարասյուների առջևից տանում են բազմաթիվ դրոշակներ և ցուցատախտակ-

ներ, որոնց վրա գրված է, թե ինչ ցուցանիշների են հասել արդյունաբերական ձեռնարկությունների աշխատողները մեծ տոնի նախօրյակին:

Շարասյուները հաջորդում են մեկը մյուսին: Նրանց մեջ են անվանի գիտնականներ, գրողներ, նկարիչներ, ճարտարապետներ, երաժշտագետներ, դերասաններ: Բոլորը, բոլորն անխույժ համակված են մի սրբազան վեհ ցանկությամբ՝ իրենց ամբողջ ուժերը, եռանդն ու կորովը, տաղանդն ու կարողություններն ի սպաս դնել սիրելի Հայրենիքին, աշխատել նրա հետագա ծաղկման ու բարգավաճման համար, խաղաղության գործի ամրապնդման համար:

Հրապարակով և նրան մերձակա փողոցներով մեկ հնչում են երգը, երաժշտությունը և ծիծաղը: Ամենուրեք պարող տղամարդկանց ու կանանց խմբեր: Նոյեմբերյան այդ պայծառ արևոտ օրը համաժողովրդական ցնծությունն ու ուրախությունը կարծես պտղավազել էր իր սահմաններից, ողողել լուսաշող քաղաքը:

Ահա հրապարակ են մտնում դպրոցականների շարասյուները: Նրանք տանում են թրամ ծաղկեփնջեր: Որքան խինդ և ուրախություն կա նրանց շարքերում: Սովետական ժողովուրդը հպարտանում է իր մատաղ սերունդով և ամենօրյա անսահման հողատարությանը: Ե Զ Մ Ռ Ա Մ Ի Ն Նրան, նրա համար բաց են կյանքի բոլոր դռները, հարթված՝ կյանքի բոլոր ուղիները, որոնք տանում են դեպի լուսաշող ապագան: Ահա թե ինչ ախքան կենսուրախ, ախքան վայտառ ու ինքնավստահ են մեր պատանիներն ու աղջիկները:

Աշխատավորների շքերթը շարունակվեց մինչև ցերեկվա ժամը 3-ը: Լենինի հրապարակով անցան ավելի քան 180.000 աշխատավորներ:

Երեկոյան, երբ քաղաքը ողողվեց էլեկտրական լույսով, փողոցներն ու հրապարակները կրկին լցվեցին բազմությամբ: Տասնյակ հազարավոր երևանցիներ դուրս էին եկել դիտելու տոնական հրավառությունը:

Իր եղբայրակից 16 մայրաքաղաքների հետ միասին ցնծում էր տոնական Երևանը, ցնծում էր Սովետական Հայաստանի ողջ հայ ժողովուրդը:

ՇԵՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ.— Սովետական Հայաստանում ամեն տարի մեծ թվով նոր բնակարաններ են կառուցվում աշխատավորության համար: Պետությունը հսկայական միջոցներ է ծախսում բնակարանային շինարարության վրա: Բացի այդ, մեծ թվով բնակարաններ են կառուցում անհատ բաղաբացիներ՝ պետությունից ստացած վարկերով:

Անցյալ 1951 թվականին սոցիալիստական բնակարանային շինարարության վրա միայն պետական բյուջեի հաշվին ծախսվել է 89.000.000 ռուբլի, չհաշված գերատեսչությունների (խոշոր հիմնարկների և ձեռնարկությունների) և անհատ բաղաբացիների կողմից կառուցված բնակելի շենքերը: Այդ միջոցներով կառուցվեց և շահագործման հանձնվեց 74.000 բառակուսի մետր բնակելի տարածություն:

Ավելի լայն թափ է ստացել բնակարանային շինարարությունը սոցիալիստական ընթացիկ տարում: Պետական բյուջեի հաշվին կառուցվելու է 84.000 բառակուսի մետր բնակարան: Բացի այդ, անհատական շինարարության գծով ավարտվելու է 3.000 բնակելի տների կառուցումը, մոտ 120.000 բառակուսի մետր բնօգտագործող տարածություն:

Ընթացիկ տարում մեծ թվով բնակելի շենքեր են կառուցվել Երևանում, Լենինականում, Կիրովականում, Ալավերդում, Ղափանում և սոցիալիստական այլ վայրերում, ուր հիմնադրվում են արդյունաբերական նոր խոշոր ձեռնարկություններ: Միայն Երևանում այս տարի բաղաբացի Սովետի և գերատեսչությունների կողմից կառուցվում է 40 խոշոր բնակելի շենք՝ շուրջ 44.000.000 ռուբլու արժույթով: Այդ գումարը 10.000.000 ռուբլով ավելի է անցյալ տարվա հասկացումներից: Հիշյալ շենքերից 15-ն արդեն բնակեցված են: Մյուսները շահագործման կհանձնվեն մինչև տարվա վերջը: Բացի այդ, ընթացիկ տարում ավարտվելու է մոտ 2.500 անհատական բնակելի տների կառուցումը:

ԶԱՅԱՍԱՆԻ ԱՐՇԵՍԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՆԱՏԸ.— Երևանում, Լենինի հրապարակի վրա կառուցվում է Հայաստանի արհեստակցական միությունների պալատը: Այդ հույսկապ շենքը, որով էլ ավելի գեղեցիկանալու է մայրաքաղաքի կենտրոնական հրապարակը, իր արտաքինով նմանվելու է Կառավարական տանը: Ենթեր կոնսենս մաս 25.000 խորանարդ մետր ծավալ: Կառուցման աշխատանքներն սկսվել են այս տարվա գարնանից և առանց ընդմիջումների առաջ են տարվում: Ենթեր մի թևն արդեն բարձրացված է մինչև երկրորդ հարկը և սկսվել է գլխավոր ճակատի երեսպատումը: Երեսպատման համար գործ է ածվում բաց վարդազույն քար, որը հայտնաբերված է Ալավերդու շրջանում: Երեսպատման աշխատանքները շարունակվելու են ամբողջ ձմեռ: Ենթեր կառուցումն ավարտվելու է 1953 թվականի վերջերս:

ՀԱՅՅԻԼՀԱՐՄՈՆԻԱՅԻ ՆՈՐ ՀԱՄԵՐԳԱՅԻՆ ԴԱՀ-ԼԻՃԸ.— Արագ թափով շարունակվում է Հայֆիլհարմոնիայի համերգային նոր դահլիճի շինարարությունը:

Այդ դահլիճը կազմում է Ալեքսանդր Սպենդիարյանի անվան օպերային թատրոնի շենքի երկրորդ մասը: Հանդիսասրահը ունենալու է 1.400 տեղ, մոտ 300-ով ավելի բան օպերային թատրոնը, էստրադայի (բեմի) մեծությունը հավասար է 250 բառակուսի մետրի, Զեռուցման հղանակն ունենալու է այն առավելությունը, որ ձմեռը շենքը տաքացնելուց բացի, ամառը զով օդ է մատակարարելու: Ենթեր ունենալու է երկու փառահեղ ճեմասրահներ (ֆոյե):

Կառուցման աշխատանքները ներկայումս գտնվում են ավարտման փուլի մեջ: Ենթեր գլխավոր ճակատը երեսպատվում է Փամբակի գորշ գրանիտով՝ այնպես ինչպես օպերային թատրոնի ճակատը: Մոտ 2.000 բառակուսի մետր արդեն երեսպատված է: Առաջիկա երկու ամսում երեսպատման աշխատանքները լրիվ կավարտվեն: Ավարտվում են հանդիսասրահի ներքին ձևավորման և հարդարման աշխատանքները: Սրահը ձևավորվում է շատ շքեղ, հայկական մանրանկարչության ոճով:

ՄԵՏԱՔՍԱԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.— Բերիայի ավանում կառուցվող մետաքսագործվածքային նոր գործարանի շինարարական աշխատանքները մոտենում են ավարտմանը: Այս գործարանը պատերազմից հետո Սովետական Հայաստանի թևի արդյունաբերության նորակառուց գործարաններից մեկն է, որն աբտագրելու է մետաքս ընտիր գործվածքներ:

Ենթեր կառուցման աշխատանքներն ավարտելուց հետո, կսկսվի գործող մեքենաների տեղադրումը: Երեսպատմանը պարտավորվել են մինչև նոյեմբերի 29-ը՝ Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման 32-րդ տարեդարձի օրը, տեղադրել և գործի գցել 100 դազգահ: Բացի այդ, նրանք խոսք են տվել ամբողջովին ավարտել ներկված բաժանմունքի կառուցման ներքին աշխատանքները և այդ օրը սկսել ներկող ու հարդարող մեքենաների սարքավորումը: Առաջիկա ամիսներին կավարտվի գործարանի շոգեկաթսաների տեղադրումը և ջրմուղի ու կոյուղու ցանցի կառուցումը:

ԷՋՄԻԱՄՆԻ ԶՐՄՈՒՂԻ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ.— Ավարտվեցին էջմիածնի ջրմուղի վերակառուցման աշխատանքները:

Վերջին երկու տարում, բացի Երևանի երկրորդ ջրմուղից, նոր ջրմուղներ են կառուցվել Կիրովականում, Կրասնոսելսկում, Քանաքեռում: Ավարտվում է Իջևանի ջրմուղի կառուցումը: Մինչև ընթացիկ հնգամյակի վերջը (1955 թ.) Սովետական Հայաստանի բոլոր ջրը շանային կենտրոնները կունենան նոր, կատարելապես գործված ջրմուղներ:

ԿՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԿՈՆՖԵՐԵՆՏԻՆԱ.— Սույն թվականի հոկտեմբերին Երևանում տեղի ունեցավ անդրկովկասյան երեք ռեսպուբլիկաների բարձրագույն տեխնիկական ուսումնական հաստատությունների պրոֆեսորա-դասախոսական կազմի գիտական երրորդ կոնֆերենցիան, կոնֆերենցիային մասնակցելու համար Երևան էին մասնակցել Բքիլիսիի և Բաքվի ուսումնական հաստատությունների ներկայացուցիչները, կոնֆերենցիան բացեց Երևանի Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի գերեկտոր Պ. Մելեռյանը, որն ասաց.

— Մեր կոնֆերենցիան խոշոր նշանակություն ունի անդրկովկասյան երեք եղբայրական ռեսպուբլիկաների գիտական աշխատողների փոխադարձ կապի և սերտ համագործակցության համար, Այն կօգնի մեր ռեսպուբլիկաների բարձրագույն տեխնիկական ուսումնական հաստատությունների աշխատողներին լուծելու գիտական և գործնական նշանակություն ունեցող մի շարք խնդիրներ:

Այնուհետև կոնֆերենցիան ողջունեցին Բաքվի Ինդուստրիալ ինստիտուտի կողմից դոցենտ Մ. Գյուլիզատեն, Բքիլիսիի Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի կողմից՝ պրոֆեսոր Ա. Գուլիսաշվիլին, Ադրբեյջանի Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի կողմից՝ դոցենտ Լ. Քյալգիմովը:

Կոնֆերենցիան տեղի հինգ օր, Լավեցին 80-ից ավելի զեկուցումներ շինարարության մեխանիկայի, շինարարության ճարտարագիտության, երկրաբանության, հիդրոտեխնիկայի, էլեկտրատեխնիկայի և տեխնիկական գիտությունների այլ ճյուղերի մի շարք գործնական խնդիրների վերաբերյալ:

ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ԼԵԶՎԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՈՒՄ.— Հայկական ՍՍՌ-ի Գիտությունների ակադեմիայի Լեզվի ինստիտուտը բեղմնավոր աշխատանք է կատարում հայոց լեզվի զարգացման և կատարելագործման ուղղությամբ: Ինստիտուտն իր գործունեության հիմքում դրել է մեծահամար Ի. Վ. Ստալինի հուշակավոր աշխատությունը լեզվաբանության վերաբերյալ: Ներկայումս այդ աշխատության լույսի տակ մեր գիտնականներից շատերը զբաղված են հայոց լեզվի տարբեր հարցերի մշակությամբ:

Ինստիտուտի մի խումբ գիտական աշխատողներ

Աշտարակի, Էջմիածնի և Կոտայքի շրջաններում ուսումնասիրում են տեղական բարձրագույն և խոշորագույն Արշավախումբը հավաքել է հարուստ նյութեր, որոնք վերաբերում են բարձրագույն տեխնիկական Այդ նյութերը խոշոր չափով կնպաստեն Արարատյան բարձրագույն թանգարանի ուսումնասիրությանը, մի բարձրագույն, որն արդի հայերենի հիմքն է հանդիսանում:

ՆՈՐ ԱՄՍԱԳԻՐ.— Լույս տեսավ «Սովետական մանկավարժ» նոր ամսագրի առաջին համարը: Այս ամսագիրը, որը հանդիսանում է Հայաստանի Լուսավորության մինիստրության օրգանը, նպատակ ունի լուսաբանելու մանկավարժության և ժողովրդական կրթության հարցերը, Առաջին համարում զետեղված են պրոֆեսոր Մ. Սանթրոսյանի «Վ. Ի. Լենինը և Ի. Վ. Ստալինը աճող սերունդների կոմունիստական դաստիարակության մասին», դոցենտ Ա. Գրիգորյանի «Հայոց լեզվի դասավանդման մասին» և մի շարք այլ հոդվածներ:

ՆՈՐ ԵՐԱԺԵՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ.— Մեր ռեսպուբլիկայում երաժշտական կուլտուրան զարգանում է շտանդարտ կերպով: Այդ մասին են վկայում ոչ միայն ժողովրդական ինքնագործունեության բուռն զարգացումը մեր գյուղերում և քաղաքներում, այլև այն բազմաթիվ երաժշտական հաստատությունները, որոնք հիմնվել և պահվում են պետության հաշվին: Սույն թվականի հոկտեմբերից ռեսպուբլիկայում գործող երաժշտական դպրոցների թիվն ավելացավ երեքով: Նրանցից մեկը բացվեց Երևանի Միկոյանի շրջանում, իսկ մյուս երկուսը՝ Ղափանում և Ապրտակում:

Ներկայումս Հայաստանում գոյություն ունի երաժշտական 17 դպրոց, որոնցից 5-ը (չհաշված ՊԿՆ տական կոնսերվատորիան) Երևանում: Նրանցում սովորողների թիվը հասնում է 3,000-ի: Պատերազմից հետո այդ դպրոցների թիվը կրկնապատկվել է, իսկ սովորողների թիվը գրեթե եռապատկվել: Երաժշտական դպրոցներ կան Լենինականում, Կիրովականում, Ալավերդում, Էջմիածնում, Գորիսում, Դիլիջանում, Նոր Բայազետում, Ստեփանավանում, Աշտարակում և այլն: Երջաններում եղած բոլոր դպրոցներն էլ ունեն դաշնամուրի, ջութակի և թավջութակի դասարաններ:

Զ Ա Ն Ա Զ Ա Ն

ՏՈՒՖԻ ՆՈՐ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԵՐ.— Սովետական Հայաստանը հարուստ է շինարարական բազմառեսակ բարերով, որոնցից ամենատարածվածը տուֆն է: Տուֆ քարի հսկայական պաշարներ կան Արթիկում, որտեղ գտնվում են ռեսպուբլիկայի ամենախոշոր քարահանքերը: Միայն ընթացիկ տարում ռեսպուբլիկայի շինարարական կարիքների համար արդյունահանվել է ավելի քան կես միլիոն խորանարդ մետր քար: Հայաստանի շինարարական քարերն արտահանվում են նաև Սովետական Միության այլ վայրերը և առաջին հերթին Վրաստան ու Ադրբեյջան:

Գոյություն ունեցող քարահանքերը տարեցտարի ընդարձակվում են, արդյունահանման աշխատանքները մեքենայացվում, արտադրվող քարի քանակը ավելացվում: Ընթացիկ տարում զգալի աշխատանքներ են կատարվել շինարարական քարի նոր հանքեր հայտնաբերելու և շահագործելու ուղղությամբ: Հոկտեմբերյանի և Բերիայի շրջաններում հայտնաբերվել են տուֆի նոր հանքեր, հսկայական պաշարներով: Նոր հայտնաբերված այդ տուֆերն աչքի են ընկնում իրենց երանգավորումով և կարծրությամբ:

Նոր տեսակի բարձրորակ շինարարական քարերի խոշոր պաշարներ են հայտնաբերված Նոյեմբերյանի, Ալավերդու և Կալինինոյի շրջաններում: Այդտեղ եղած քարհանքերն այս տարի բարեկարգվել են, ընդարձակվել և արդյունահանումը զգալի չափով ավելացել է:

ՔԱՐ ՀՂԿՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ.— Եինարարական գործի բուռն զարգացման հետ միասին մեր ռեսպուբլիկայում զարգանում է նաև շինարարական տեխնիկան: Եինարարության մեջ քարի տաշումը և հղկումը ամենադժվար աշխատանքներից մեկն է:

Սովետական Հայաստանի մի խումբ շինարար ինժեներներ, քարտաշ վարպետներ ինքնա համատեղ, հորինել են քար տաշող և հղկող մեքենա: Այդ մեքենան, որն աշխատում է էլեկտրականությամբ, գլուխն կերպով, պահանջված չափի սղոցում է տուֆ քարը, ալմուհետև հղկում և հարդարում է այն:

Ինժեներական մեխանիկական գործարանն այս տարի արտադրել է 50 հատ ալգալիսի մեքենա: Դրանք բոլորն էլ բաշխված են ռեսպուբլիկայի նորակառույցներին և անխափան աշխատում են:

ԽԱՂՈՂԻ ԱՌԱՏ ԲԵՐՔ.— Այս տարի Հայաստանում խաղողի առատ բերք է ստացվել: Աշխատավոր գյուղացիությունը ջանք ջանալից հանրային այգիները խնամքով մշակելու, որը առատ բերքի կարևոր և հիմնական պայմանն է հանդիսացել: Արտաշատի, Ագիզբեկովի, Հոկտեմբերյանի, Ջանգիբասարի, Կոտայքի, Էջմիածնի շրջանների կոլեկտիվ տնտեսությունների մեծ մասը ստացան մեկ և կես անգամ ավելի բերք քան նախատեսված էր: Ռեսպուբլիկայի գինեգործարանները

վերամշակման համար ընդունել են նախատեսված քանակությունից շատ ավելի խաղող: Կոլեկտիվ տնտեսությունները պետությանը հանձնած խաղողի դիմաց ստացել են անհամեմատ ավելի եկամուտ քան անցյալ տարի:

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿ ԱՆՏԱՌՆԵՐ.— Սովետական Հայաստանի շրջաններում սկսվել է աշնանային ծառատունկում: Ըստ նախատեսված ծրագրի, Անտառային տնտեսություն միևնույն տնտեսական բաժինները և կոլեկտիվ տնտեսությունները տնկելու են մեծ թվով ծառեր անտառային բացատներում և դաշտերը բամիներից պաշտպանող անտառաշերտերում:

Տարեցտարի փոխվում է մեր ռեսպուբլիկայի պատկերը, նա դառնում է բուսականությամբ ավելի հարուստ: Հոկտեմբերյանի, Կոտայքի, Նոյեմբերյանի, Էջմիածնի, Ախտալի և այլ շրջաններում խոշոր տարածությունների վրա գցվել են նոր անտառներ: Ավելի քան 1,000 հեկտար տարածության վրա անտառ է գցված Սևանի ափերին, ջրերից ազատված հողերի վրա: Վերջին շրջա տարում Սովետական Հայաստանում տնկված է 11,000 հեկտար նոր անտառ:

Առաջիկա տարիներին անտառատնկման աշխատանքներն առաջ կտարվեն ավելի լայն չափերով: Նախատեսվում է անտառապատել Սևանի ափերը, մի քանի տասնյակ հազար հեկտար տարածության վրա: Խոշոր չափերով կընդարձակվի Երևանը շրջապատող մատաղ անտառների տարածությունը: Նոր անտառներ կգցվեն աշխատավորների բուժման ու կազդուրման համար կլիմայական տեսակետից հարմար վայրերում:

